

1663.

1. Beckmann, Joh. Volk: De juris dictione pariter
2. Beckmann, Joh. Volk: De juramento citato decisorio in specie et dicto.
3. Beckmann, Joh. Volk: De juramento
4. Beckmann, Joh. Volk: De natura alyce diff. perentis actionum bonae fidei et stricti juris in jure civili
5. Biers, Wsianus: De remissionibus.
6. Beser, Wsianus: De confessionibus
7. Falckner, Johann Christophorus: De jure completum in delictis.
8. Falckner, Joh. Christophorus: De res debite intersta.
9. Falckner, Johann Christophorus: De commodato.
10. Fivori'si, Johann Henricus: De sensibus
11. Mullerus, Philippus: De magistratibus minorum constitutione.

1663.

12. Olpius, Severus Christophorus: De jure monetarum.
13. Olpius, Severus Christophorus: De potestate
proscriptum circa sacra semper inviolabili
14. Schönfeld, Daniel: De arcibus senatus aristo-
cratici
15. Richter, Christophorus Philippus: De contumacia
judiciali
16. Richter, Christophorus Philippus: De obstagio.
17. Richter, Christophorus Philippus: De retinenda
possessione
18. Richter, Christophorus Philippus: De actione
familiae excusandae.
19. Schröter, Ernestus Fredericus: De fidelitate. disputatio,
continens explicationem tit. IV, V, VI et VII libr. II feud.
et questionum ad eos spectantium succinctam resolutionem

1663,

20. Schroeter, Ernestus Fridericus: De tempore.

21^a Schroeterus, Ernestus Fridericus: Insa ac privilegia
funerum. 2 exempl.

22^a Schroeter, Ernestus Fridericus: De novatione in spe-
cie sic dicta.

23. Schroeter, Ernestus Fridericus: Pactum successorium
inter amicos diversimodum liberat.

24. Schroeterus, Ernestus Fridericus: De renuntiacionibus.

25^a Schroeterus, Ernestus Fridericus: De testamento.

26. Schroeter, Ernestus Fridericus: De notorio.

27. Stunne, Georgius Adamus: De necessaria defensione
in specie sic dicta.

28. Stunne, Georg Adamus: De mutis et surdo.

29^a Stunne, Georg Adamus: De poenitentia et voluntatis

mutacione.
29^b Stunne, Georg Adamus: De inofficioso testamento
et hereditatis petitione

20
DISPUTATIO JURIDICA

De

NOVATIONE

IN SPECIE SIC DICTA,

Quam

DIVINA FAVENTE GRATIA

Magnifico ac Nobilissimo Jctorum Ordine in hac Illustri

SALANA permittente,

PRÆSIDE

VIRO

Nobilissimo, Amplissimo, Consultissimo atque Ex-
cellentissimo

DN. ERNESTO FRIDERICO

Schrötern / HÆREDITARIO IN Wi-

sterstadt / JCTO ET ANTECESSORE CELEBRATISSI-

MO, CONSILIARIO SAXONICO MERITISSIMO, FACULTATIS

JURIDICÆ, CURIÆ PROVINCIALIS ET SCABINATUS

ASSESSORE GRAVISSIMO,

DOMINO PATRONO, PRÆCEPTORE AC HOSPITE

SUO PLURIMUM COLENDO,

publicæ ventilationi proponit

In Auditorio Jurisconsultorum

ad diem Novembr.

Anno M. DC. LXIII.

Gottfried Hoffman / VVEISSENFELSA-

MISN.

JENÆ,

Literis JOHANNIS VVERTHERI.

F. 19. num. 18. 43

219

23

1663, 22

P. 12

100

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or header.

Second block of faint, illegible text, appearing to be a list or a series of entries.

Third block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Fourth block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Fifth block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Uod Jctus Ulpianus, de restituti-
one in integrum; titulum non egere
commendatione, quia se ipse o-
stendat, *l. 1. ff. de Restit. in integr.*
itidem de novationis discursu præ-
dico præsentis. Cum enim subtili-
ter excogitata, §. 6. *C. de V. J. E. jun-*
cto §. ult. ibid. eaque utilia & quoti-

diè occurrentia §. 3. *Instit. proëm. l. 25. ff. de liber. legat.*
tractare debeamus; quid quæso novatione subtilius?
imò illius & delegationis materiam totam in subtilita-
tibus juris fundatam dixit *post Vincent. Caroc. tr. de ex-*
cess. honor. p. 2. q. 54. n. 14. Dn. Johan. Gottfried. Freyer.
tr. de solut. c. 8. m. 3. n. 92. Quid eâ in foro magis obvi-
um? Concursum, quos vocant creditorum, in curiis
Germaniæ frequentes *Dan. Moller. in Comm. ad Constit.*
Saxon. Elect. c. 28. p. 1. n. 1. & tam familiares inveniun-
tur quam obsonia in prandiis. *Köppen. q. 56. Hering. de*
Fidejuss. c. 27. num. 33. Ventur. de Valent. in Parthen. liti-
gios. libr. 1. c. 13. n. 15. sed nihil testibus omnibus, qui
gloriosæ vocis confisi munimine de prærogativâ &
prælatione ibi contententium spem, laborantium vi-
tam ac posteros defendunt, & ambigua causarum fa-
ta dirimunt, *l. 14. C. de Advoc. divers. judicior.* in iis ex-
ceptione & replicatione novationis frequentius. Non
addam in aliis actionum figuris, ut illa jam dicta No-
vatio indies occurrat, sed eam, specificè & propriè sic

A 2

nomi-

41

nominatam, rectâ aggrediar; & quo facilius & felicius
 progrediar, invoco nominis divini gloriam, unde in
 difficillimis adjumentum *l. 1. §. 2. C. de V. J. E.* bonum
 initium, melius medium & optimus descendit finis. *gl.*
& Schneidvv. ad rubr. proëm. Instit. ad lit. J. N. D. J. C.
 & à te B. L. si in hac intricatâ re offendisse, aut minus
 rectè egisse, *Bachov. ad Treutler. vol. 2. disput. 27. th. 5.*
lit. e. aut potius radicem rationis, quàm verborum
 corticem *c. Marcion. 64. caus. 1. q. 1.* observando, rudis
 locutor impegisse, aut Doctorum doctrinam, quam au-
 toritatem, *Everhard. in loc. top. praeamb. n. 29.* sequen-
 do, à celeberrimorum virorum opinionibus recessisse
 videar, veniam oro, quam & exorare, si æquus Censor,
 illud ut humanum facile contigisse, hoc veritati,
 quam disputando sectamur *Cic. libr. 4. quest. Academ.*
 præjudicium non fecisse; postremum verò, unicuique
 permissum, imo mandatum *Nic. Vigel. in Dialect. jur.*
rubr. ab autoritate. p. m. 118. fuisse, æquo perpendis a-
 nimo, nullus dubito. Erit itaque

CAPUT I.

De

ETYMOLOGIA.

1. **N**OVATIO nomen accepit à novo, & novâ obligatio-
 ne. *l. 1. ff. de Nov. & aëleg. ibique Vvesenbec. num. 2.*
Zæf. n. 1. Barnab. Briffon. tr. de solut. c. de novat. p. m. 85.
2. NOVUM autem in jure nostro non uno eodemque mo-
 do dicitur, ut apparet ex *l. 12. ff. si quis caution. in judic.*
sistend. l. 26. ff. de LL. l. 14. C. de Judicis. l. 1. ff. de ventr.
inspic. l. un. ff. de condict. ex leg. l. 14. ff. si servit. vindic.
l. 1. §. 11. ff. de nov. oper. nunc. libr. 2. Feud. rubr. de nova
form.

form. fidel. & rubr. C. de nov. Cod. fac. Impresentia- 3.
rum sumitur de eo, quod præexistente materia non in
aliam materiam *l. 76. ff. de judic. l. 13. in pr. ff. de pign. &*
hypoth. sed formam, quæ dat esse rei. l. 9. §. 3. ff. ad exhib.
l. 13. §. 1. ff. de V. S. vel partialiter vel integraliter, Goto-
fred. in gl. ad l. 1. §. 1. lit. f. ff. de nov. oper. nunc. §. 3. Inst.
q. mod. toll. obl. privativè transfertur. l. 1. ff. h. t. & d. §.
3. Inst. q. m. t. o.

Verba hæc; & novâ obligatione: ex allusione ad- 4.
ficiuntur & per ea notabiliter vis vocis exprimitur: *Go-*
tofred. ad d. l. 1. ff. h. t. lit. x. quod non infrequens ac-
cidit §. 1. *I. de testam. §. 2. I. de tutel. l. 1. ff. de adquir. vel*
omitt. poss. & fieri par. est nisi definitio rei reclamet. E-
verhard. in loc. top. loc. ab etymol. 4. n. 2.

Novatio latius sumpta; impropriam comprehen- 5.
dit seu necessariam *l. 29. ff. h. t. Magnif. Dn. Struv. in*
Syntagm. Jur. Civil. exercit. 47. thes. 55. quæ fit per litis
contestationem vel alios modos, & vocatur à Dd. cu-
mulativa. *Heinrich Hahn in obs. ad VVesenb. ff. hic n. 3.*
Strictius verò significat solum propriam novationem
l. 11. §. 1. l. 18. l. 29. ff. h. t. Dn. Struv. d. l. quam ut divi-
sionem generis & speciei plurimi tradunt. *Schnobel. in*
disp. 24. ad ff. th. 7. lit. h. Vinnius in com. ad Instit. d. §. 3.
q. m. t. o. Verius tamen est, quod sit æquivoci in sua æ-
quivocata *Hahn c. l. n. 3.*

Præterea & notandum, hanc voculam novationis 6.
inter eas referrî, quæ mox genericè, mox specificè ac-
cipiuntur, ut adoptio *pr. I. de Adopt. & injuria. pr. Inst.*
de injur. Genericè accepta: denotat & delegationem;
specificè; eam quæ absque interventu novæ per-
sonæ committitur. *c. 3. n. 1.*

A 3

CA-

CAPUT II.

De

DEFINITIONE.

1. **D**efinitionem nominalem excipit realis, quam constituo talem; Novatio est prioris debiti in aliam obligationem vel civilem vel naturalem *Hilliger in Donnell. enucl. lib. 16. c. 20. lit. a. Perez. in C. h. t. de Nov. n. 1. stipulato l. 2. vers. & transire in verborum obligationem. l. 5. l. 6. l. 7. l. 14. 22. & 24. ff. h. t. Vinnius & Ludov. in comm. ad Inst. d. §. 3. q. m. t. o. Magn. Dn. Struv. exer. 47. th. 57. Bachov. ad Treutl. vol. 2. disp. 29. th. 5. lit. a. Schnobel. c. l. inter eosdem creditores & debitores arg. à contr. l. 11. ff. h. t. transfusio. l. 1. ff. h. t. & d. §. 3. Inst. Gædd. de contr. stip. c. 5. concl. 6. per tot. Quam definitionem paucis hîc, & uberius in subsequentiis explanabo; Dicitur **PRIORIS DEBITI**; cum absque illo committi nequeat *l. 14. ff. h. t.* & intelligitur civile & naturale *infr. c. 5. de objecto. n. 3.* **IN ALIAM VEL CIVILEM VEL NATURALEM OBLIGATIONEM**; cum parum intersit, an novissima vel civiliter vel naturaliter teneat. *l. 1. ff. & §. 3. Inst. d. t.* **STIPULATO**; pacto enim id quod nobis ex una causa debetur, non convertitur in aliam. *l. 34. ff. mandat. l. 6. C. sicert. pet.* quamvis moribus aliud hodie receptum sit. *Trentler. vol. 2. disp. 29. th. 5. l. a. Althus. l. 1. Jurispr. Rom. c. 59. Hahn. d. l. n. 9. VViesenbach. in exerc. ad LL. ff. 28. th. 2. Magnif. Dn. Strauch. in diss. ad Jus Justinian. 17. §. 6.* **INTER EOSDEM CREDITORES ET DEBITORES**; quo ipso differt specifica hæc à delegatione. *Harprecht. ad d. §. 3. Inst. q. m. t. o. nu. 17. Magnif. Dn. Carpzov. in Resp. Elector. l. 5. T. 9. Bz. 105. n. 26.* quæ non nisi interven-
tu novæ personæ contingit. *l. 11. ff. h. t. Brisson. d. t. de solut.**

solut. c. de delegation. in princ. TRANSFUSIO, non con- 7.
fusio, quæ duas species miscet & in unam quasi massam
redigit, *arg. l. 95. §. 2. ff. de solut. Gædd. d. c. s. concl. 7. n.*
69. hîc siquidem tantum species transfertur, ut in aliam
speciei formam transponatur *Gædd. d. t.* & differt à
translatione, quæ solum inter extraneos committitur,
gl. ad l. 1. ff. h. t. lit. I.

CAPUT III.

De

DIVISIONE.

DEfinitionem sequitur divisio. Dividitur novatio 1.
in specificam & generalem. *Just. Meyer in Colleg. Ar-*
gentoratens. libr. 42. T. 2. in princ. Generalis continet
delegationem, & specificam, quæ absque interventu
novæ personæ celebratur, *cap. præc. 1. n. 6.* De qua po-
steriori & propria præsens instituta est dissertatio.

Subdividitur ratione causæ efficientis; in natura- 2.
lem & civilem. *l. 1. ff. hîc.* naturalis est; quam pupillus
absque autoritate tutoris vel ante obligatus, vel denuo
interveniens suscipit. *Magnif. Dn. Strauch. d. l. §. 6.* quæ
utraque explicatio recta est, quamvis secunda magis §. 3.
Inst. q. m. t. o. & d. l. 1. conveniat *Bachov. ad Treutler.*
d. 29. V. 6. lit. C civilis; quam in it majorennis *l. 20. ff. h. t.*

Ratione causæ formalis; in voluntariam & neces- 3.
sariam *l. 29. ff. h. t.* Voluntariam nominant, quæ stipu-
latione; necessariam quæ litis contestatione & senten-
tia contrahitur: *Perez. ad C. h. t. n. 2. Schneidervv. ad d.*
§. 3. Inst. q. m. t. o. Bocer. class. 4. D. 19. n. 96. Dn. Strauch.
dissert. 17. §. 7. Quam divisionem alia ex causa Hortens.
ad d. l. 29. ff. hîc, aliâ, *Zæsl. ad h. t. ff. n. 6.* impugnat,
Vultejus tamen *d. l. Jurispr. Rom. 56. & in not. ad Inst. d.*
§. 3.

§. 3. nu. 7. & ante eum Briffon. *all. tr. de solut. c. de Nov.*
 & alii magni nominis Jcti penitus rejiciunt, contra
 quos ejus tutelam graviter suscipiunt Gædd. *de contr.*
stipul. cap. 5. concl. 8. per tot. Wiefenbach. *in d. exercit.*
28. n. 3. Nihilominus rejicientium opinionem prævale-
 re, & hanc distinctionem potius esse æquivoci in æqui-
 vocata cum Hahnio ad *Vvesenb. c. l.* & saltem in forma,
 non in essentiâ per litis contestationem & sententiam
 antecedentem contractum novari duco cum *Obrecht.*
in tr. de litis contest. c. 10. n. 18. 23. & 24. Anton. *Hering. tr.*
de Fidejuss. c. 20. §. 3. n. 15.

4. Distributio, in novationem simplicem; quæ ma-
 nentibus iisdem personis mutata forma obligationis:
 & mixtam; quæ mutatis personis, manente obligatio-
 ne, vel utrisque mutatis evenit, tradita à Hermannno
Vultejo d. c. 56. Jurispr. Rom. divisio specierum est.

CAPUT IV.

De

SUBJECTO.

1. **H**Abita ratione priori verborum, potior erit haben-
 da personarum ad hunc actum habiliū. *arg. l. 9. C.*
de his qui accus. non poss. §. fin. I. de J. N. G. & C. & per ea
 quæ tradit *Sebast. Vantius de nullit. proc. Tit. quib. mod.*
sentent. nulla defend. poss. n. 3.
2. Habiles itaque sunt & novare possunt omnes, qui
 sunt sui juris. *l. 20. ff. h. t. & quibus rectè solvitur. l. 10.*
ff. h. t. Dn. Struv. cit. exerc. th. 58. Zæf. ad h. t. ff. n. 5. Bo-
cer. class. 4. D. 19. n. 99. nimirum ex jure proprio, non
 nudo ministerio, *Oswald Hillig. ad Donell. enucl. l. 16. c.*
20. l. 1. vel per se vel per alios. d. l. 20. ff. h. t.
3. Excipitur ergo pupillus, nisi meliorem conditio-
 nem

nem suam faciat. *d. l. 20. Hahn ad Vvesenb. h. l. num. 4.*
quod verum est ratione sui ipsius, secus quoad præjudi-
cium tertii. *Luduv. in com. ad Inst. d. §. n. 1. vel major*
factus rati habeat. l. 9. ff. h. t.

Excipiuntur & prodigi; non ethicè sed juridicè 4.
sic dicti, & qui illis æquiparantur. *l. 3. ff. h. t. Perez. in C.*
h. t. n. 4. Hahn. d. l. n. 4. Dn. Struv. d. exer. 47. th. 58. Vinn.
ad §. 3. Inst. h. t.

Servi: *l. 16. ff. h. t.* & quidem non saltem quod 5.
dominio alieno subjecti: *l. 4. ff. de stat. homin.* sed & quia
juris communionem non habeant. *l. 20. §. 7. ff. qui test.*
fac. poss. Luduv. d. l. n. 2. & personam non sustineant.
l. 3. ff. Ne quis eum qui in jus. Novatio autem sit inven-
tum juris civilis. *Gotofr. in gl. margin. ad l. 1. ff. h. t. lit. p.*
& necessariò requirat personam, in quam transgredia-
tur. *l. 14. ff. h. t. Hillig. in Donell. enucl. d. l. lit. i.* Quod 6.
in tantum procedit, ut, quamvis alias naturaliter obli-
gentur, hîc autoritate juris pro non obligatis habeantur.
d. §. 3. Inst. q. m. t. o. ibiq; Vinnius n. 5. Schneiderv. nu. 6.
Dn. Strauch. d. dissert. 17. §. 6.

Obligantur tamen ratione peculii, si ejus nomine 7.
novationem fecerunt, & liberam administrationem nacti
fuerunt. *Bachov. ad Treutl. vol. 2. D. 29. th. 5. lit. d.* nisi ea
pactum de non petendo vel donationem contineat.
Gotofred. ad l. 27. lit. i. ff. de pact. quæ sub liberâ admi-
nistratione non continetur *l. 7. ff. de donat. Menoch. de*
arbitr. jud. l. 2. cent. 5. cas. 432. n. 29. ut perditio. *l. 3. ff. ad*
SCtum Maced.

Singulari dotium favore *Briffon. d. tr. 6. de Nov. 8.*
arceatur à factione novationis passivâ mulier, ne dece-
pta egenum reum habeat. *l. 22. ff. solut. matrim.*

Cæterum *pred. reg.* quibus rectè solvitur &c. non 9.
B sem-

semper obtinet, sed sæpius per oppositam. n. 2. limitationem restringitur: l. 10. l. 25. ff. h. t. l. 27. ff. de pact. & fallit in adjecto l. 59. ff. de solut. l. 56. ff. de V. O. Dn. Struv. d. exerc. 47. th. 58. & in eo, cui delegatus est debitor l. 21. ff. hic. & in servo quoad peculium. l. 19. ff. de solut. cum illud huic nec comprehensivè nec illativè insit, nec à specie ad speciem validè argumentetur. arg. l. 4. C. h. t.

10. At quid de duobus in solidum constitutis correis credendi, an alter altero invito formam præeuntis legalis placiti evertere & in aliam transferre poterit, dicendum? In illam incidit hæc quæstio, an correato nocere possit, quam subtiles & varias continentem considerationes Practic. Ferrariens. t. 39. in form. libell. contr. plures reos. gl. 6. nu. 7. & spinosam atque intricatam vocat Heigius p. 1. obs. 37. n. 1. Sed cum textus in l. 27. ff. d. pact. negans, in l. 31. ff. h. t. de Nov. affirmans adstet, non expedita decisio, & potius ex illis videre est, non modernorum, sed & Proculi, Labconis, Neratii, Attilicini & Venulei, qui hac de causâ anxie suam opinionem variis adductis argumentis stabilire laborat in d. l. 31. hæc in re controversiam fuisse, notante Cujacio lib. 22. obs. 6. Varii varias suggerunt reconciliationes, quas collegit Gædd. tr. de contr. stipul. c. 12. concl. 2. aliam affert Pacius cent. 7. reconcil. ad T. de Nov. q. 41. Locamer. in q. Justin. q. 293. Cujac. ad l. 27. ff. de pact. quam postea ipse corrigit d. observ. 6. lib. 22. Heig. d. l. n. 14. Practica Ferrariens. c. l. magis violentam Ronchegallus ad l. 3. ff. de duob. reis. aliam Robert. lib. 1. sentent. recept. 25. in d. l. 27. ff. de pact. aliam Faber. l. 11. conject. c. 9. & 16. Bocer. d. l. n. 99. Magnif. Dn. Strauch. in d. dis. 17. §. 7. Gædd. d. l. & Briffon. d. tr. quas omnes examinat & explodit Bachov. ad Treutl. d. 29. vol. 2. th. 6. lit. d. &

& Wiessenbach. *in exercit. ad l. ff. 28. th. 10.* adeò ut difficillimum sit judicare, quæ magis rem attigerit, & si certè ullibi, hîc cum arbitro, nobis non liquere. *l. 13. §. 3. ff. de recept. arbitr.* aut cum Baldo in explicatione & reconciliatione legis cujusdam diu hærente; solvat Apollo! *prout eum refert. Mynsing. cent. 3. obs. 23. n. 5.* aut cum Costalio; hanc controversiam non benè nisi ineptè tolli posse, *in d. l. 27.* dicendum; in conflictu tamen quæ potius defendi poterit, videndum fuerit.

Alieno nomine regulariter nemo, nisi lege vel ^{11.} homine permittente, novat, usque adeò, ut nec filius familias licet solutionis gratiâ adjectus. *l. 56. §. 2. ff. de solut. patris debita validè mutet. l. 8. ff. h. t.* nec procurator, nisi speciale præcesserit mandatum. *l. 4. C. h. t. & Perez. ibid. n. 4.* vel expressa insecuta sit rati habitio. *l. 9. l. 22. ff. h. t.* Curator autem omnium bonorum *l. 20. §. 13. ff. h. t. l. 58. ibique Gotofred. lit. g. ff. de procurat.* si bonâ fide & non diminuendi gratiâ *l. 60. §. 4. ff. mandati.* ut & tutor *l. 20. ff. h. t.* & agnatus furiosi faciant *l. 34. §. 1. ff. h. t.* novare possunt. *Zæf. ibid. n. 5.*

Quæ præcedentia notabiliter fallunt in obligationibus ¹⁴ passivis: illæ etenim à Curatore, vel tutore, vel penitus extraneo quoad liberationem benè nobis invitæ & insciis in novationem deducuntur. *l. 13. §. 10. ff. de Acceptil.* & ceu solutione tolluntur *l. 23. ff. de solut.* nec obstat *l. 69. ff. de R. J.* nihil enim invito acquiritur principaliter, sed per consequentiâ. *Donell. l. 12. c. 16. ibiq. Hilliger lit. d. Bachov. ad Treutler. vol. 2. D. 29. th. 3. lit. b.*

Sed quid an, absque prævio decreto Judicis, facultas nomina maximi ponderis tutori novandi concessa erit? *neg.* Cum in delegatione hoc requiratur, *Octav. Simoncell. tr. de decret. ceterisq. solemnitat. in pref. n. 120.*

16 p. m. 60. & per l. 22. C. de Administr. tutor. Et num ob-
tinebit novatio, si pupillus, ut supra dictum est, n. 3. h. c.
conditionem non faciat deteriorem, sed nec melio-
rem, e. g. si à locuplete & æquè solvendo facili stipule-
tur, quod locuples & solvendo facilis debeat: *affirm.*
cum gl. ad l. 3. ff. h. t. per l. 47. ff. de solut.

CAPUT V.

De

OBJECTO.

ET hæc de subjecto seu personis novantibus. Jam
materiam seu objectum circa quod versatur nova-
tio perspiciamus. Novari potest omnis res & obliga-
1 tio l. 2. ff. h. c. & Zæf. *ibid. n. 5. Bocer. class. 4. D. 19. nu. 100.*
2 Vinnius d. §. 3. I. q. m. t. o. sive verè sive fictione juris exi-
stat l. 31. ff. h. t. per moram in re debitâ l. 72. §. 3. ff. de
solut. l. fin. C. de condict. ob turp. caus. l. 23. ff. de usur. &
3 fruct. VViefenbach. in exerc. ad LL. ff. Disp. 28. th. 6. sive
obligatio sit naturalis, Magnif. Dn. Struv. d. exercit. 47.
th. 59. Bachov. ad Treutl. vol. 2. D. 29. th. 5. lit. c. sive ci-
vilis d. §. 3. Inst. Sive genericè civilis, sive specificè &
prætorialia seu honoraria, ab honore propter autorem
4 §. 7. I. de J. N. G. & C. sic dicta. Nec interest utrum
verbis, an re, an consensu d. l. 2. ff. h. t. an delicto sit
5 contracta l. 27. ff. de pact. Dn. Struv. d. l. th. 59. (Realis
6 tamen per stipulationem Aquilianam mutatur prævi-
am l. 17. ff. de Acceptil. l. 2. & 3. eod. l. 4. ff. de transact. &
7 §. 2. Inst. q. m. t. o.) nec interest porro, an principalis,
an accessoria Gædd. de contr. stipul. c. 5. concl. 6. per tot.
8 an vulgaris, an privilegiaria præcesserit. d. l. Sic enim
dos l. 29. ff. h. t. l. 22. §. 2. ff. solut. matrim. actio tutelæ
l. 29. ff. h. t. funebres impensæ l. 17. ff. de reb. autor. ju-
dic.

dic. poss. legata & fideicommissa l. 8. §. 1. ff. h. t. & l. 40. II
 ff. de minor. res judicata l. 17. ff. de donat. l. 4. §. 4. ff. de 12
 re judic. l. 32. C. de transact. l. 2. C. de execut. rei jud. Par-
 lador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. §. 12. limit. 6. & 7. in princ.
 animo novandi in aliam transeunt obligationem. Nec
 itidem refert, an actu, an potentiâ præsens l. 5. l. 8. §. 2. 13
 l. 24. ff. h. t. Zæf. ibid. n. 4. Perez. in C. h. t. n. 3. Bachov.
 ad Trentler. D. 29. vol. 2. th. s. lit. c. Simplex an alterna- 14
 tiva l. 28. ff. h. t. l. 3. ff. de eo quod cert. loc. vel disjuncta 15
 l. 26. & 32. ff. h. t. Singularis vel cum alia conjuncta, 16
 immutanda veniat l. 34. §. 2. ff. h. t. Magnif. Dn. Struv. d.
 exerc. 47. th. 59. In potentiâ præsentis, seu conditiona-
 tæ; vel in diem incertum conceptâ, quæ illi assimila-
 tur l. 1. ff. de condit. & demonstr. sciendum tamen il- 17
 lam non prius, nisi commissam d. l. 5. ff. h. t. Magn. Dn.
 Struv. d. l. commissam vero novari eo ipso momento
 l. 8. §. 2. ff. h. t. & tunc conjungi horam conventionis
 cum hora conditionis Gædd. de contr. stip. c. 5. c. 6. n. 37.
 In diem verò certum conceptam statim mutari l. 9. ff. 18
 ut legator. seu fideic. servand. l. 213. ff. de S. V. quamvis 19
 ante diem ex eâ agi non possit vel perperam agatur l.
 un. ff. quand. dies ususfr. l. 3. §. 6. de eo quod certo loc.

CAPUT VI.

De

CAUSA EFFICIENTE ET IMPULSIVA.

CAusa novationis est vel propinqua vel remota: Re- 1
 mota est jus, & quidem si consensum, sine quo nul-
 lus contractus, nulla conventio, l. 1. §. 1. ff. de pact. nul-
 lus distractus, nulla liberatio contingit l. 11. l. 35. ff. d. R.
 7. §. 4. I. q. m. t. o. naturale: Si solennia spectas, civile, 2

B 3

quo

quo respectu & dicitur inventum juris civilis *Gotofred. ad l. 1. ff. h. t. lit. p.*

- 3   Causa propinqua est animus hominis. §. 3. *I. q. m. t. o. l. 8. l. 22. l. 23. 31. & 32. ff. & l. fin. C. h. t. Arnold. Vinn.*
- 4   *d. §. 3. n. 1.* & si hic abest tunc potius nova obligatio loco incrementi accedit. *J. Crus Argentoratens. Anonymus in resolut. Dialect. Inst. Justin. ad d. t. q. m. t. o. n. 3.* & illa anteriorem declarat *Carpz. ad C. 33. p. 2. def. 17.* & dicitur adjectio *l. 71. ff. pro socio. l. 28. l. 8. §. 3. l. 6. §. 1. l. 7. ff. h. t.* per quas ultimas leges deciditur illa pulchra
- 5   quæstio juris antiqui: Pone; quod actor dicat in libello, numeravi Titio centum, quæ restituere stipulatus est, quare peto ipsum ex prædictis causis condemnari &c. Ubi proponuntur duæ actiones ad idem, condictio certi & actio ex stipulatu, quarum non admittitur concursus ratione intentionis, & similis ferè extat
- 6   casus *in l. 28. ff. de action. empt.* quæritur igitur, an valeat libellus? & respondet Cynus quod non: & quidem rectè, nisi in continenti stipulatio adjecta fuit numeratum *p. d. l.* Secus hodiè ubi alterutrâ actori experiri datur. *Prætic. Ferrariens. in form. libelli ad hypothec. t. 43. gl. 4. n. 6.* Et hæc de efficienti.
- 7   Impulsiva causa iterum se offert duplex: Utilitas ab altero tacitè vel expressè approbata, eademque vel unilatera creditoris, aut debitoris; aut bilatera, creditoris & debitoris simul: vel necessitas; eaque vel legis seu consequentiæ, vel facti seu contingentia. Utilitas novationem conficiendi suadet, cum conducit, ut pecunia nobis debita non ab ipso debitore, sed intermedio alio in loco restituatur: *Dn. Carpzov. ad C. 26. p. 2. def. 23. n. 1.* E. g. Si Titius debitor meus in centum, dat mihi literas ad banchum de Pinellis, & ego libero

bero Titium in forma cauta *Robert. Marant. in spec. aur.*
part. 6. Tit. de test. product. n. 49. quo casu obligatio &
pecunia campfatur, *i. e.* mutatur: *Strach. de mercat. p. 1. II*
n. 67. & novatio, præsertim cum reus dicat, do tibi ar- 12
gentarium pro me, perficitur, *Bertazol. tr. de clausul.*
instrument. cl. 33. gl. 10. num. 3. vel si creditor sit in terra 13
hostili, debitor autem in pacata, & commodo cre-
ditori pecuniam suam potius non accipere: Vel si Lu- 14
cii Creditoris mei, creditor Sempronius, sit meus debi-
tor, quo casu, si Lucius me delegat Sempronio, vel ego
delego Sempronium Lucio, omnibus utile est, magis
nostrum non solvere, quam solvere & repetere *l. 3. ff.*
de compensat. Altera causa est necessitas eaque vel le- 15
gis vel facti, non vero illa quam communis Dd. Scho-
la in litis contestatione & sententia nasci constituit
prac. c. 3. n. 3.

Hæc necessitas legis est, quâ adstringimur ad inter- 16
medium propter finem. *arg. l. 77. cum gl. Gotofred. ff. de*
acquir. vel mitt. hered. & exemplificatur in l. 13. §. 10.
ff. de Acceptil. l. 57. ff. de administr. & peric. tutor. Vel
est facti, non quidem absoluta & merè compulsiva, op- 17
posita liberæ voluntati §. 1. *I. de hered. qualit.* cum ne-
mo cogatur aliud pro alio invitus accipere *l. 2. §. 1. ff.*
de reb. cred. Socin. de fallent. regul. reg. 464. Sed ea, quæ
est cum humanitate benigna & cum benignitate hu- 18
mana, & minus volentibus, minus tamen & nolentibus
se offert. *arg. l. 6. §. ult. ff. de offic. presid.* veluti cum
difficulter (quod vulgo frequensque hodie accidit, quo
eò res rediit, ut si quis quid reddat magna habenda ei 19
sit gratia. *Moller. ad Const. Elect. Saxon. 19. p. 2. n. 9.*) so-
lutio exigitur integralis, creditor ab obligatione rece-
dit, & accipit particularem, quod præprimis penes de-
bito-

20bitorem belli calamitate, aut novercantis fortunæ ra-
bie depauperatum fieri postulat *Recess. Imperii de Ann.*
1654. §. Falls aber. *Manz. p. 2. conflict. prim. q. 4. per tot.*
Mevius in discurs. levam. inop. debit. c. 4. sect. 9. n. 7. quo
21 passu & facilius assensum præbebit, si induciis penden-
tibus, ratione residuæ sortis assecuratio & usuræ præ-
stantur *Dn. Carpzov. in Asyl. creditor. cap. 4. pos. 65. nu.*
112. vel si res solvenda non extet, & reus animo novan-
22 di æstimationem promittat, quo casu necessitati po-
tius parendum, & stultum est exigere, quod fieri negat
natura. *Zanger. tr. de except. p. 3. c. 1. n. 141. Dn. Freier.*
d. tr. de solut. c. 4. n. 7.

CAPUT VII.

De

F O R M A.

- 1 **H**is præmissis, formam inteamur, quæ vel essentia-
- 2 **L**is vel accidentalis datur. Essentialis consistit in
declaranda distrahentium mente, per verba (jure Justi-
niano, solennia seu stipulationem continentia; hodi-
erno, qualia qualia, *prec. c. 3. n. 5.*) vel facti evidentiam,
quæ si non observatur, novatio nulla est *l. 2. l. 8. §. 1. l.*
28. ff. h. t. l. 4. §. 4. ff. de re jud. l. 58. ff. d. V. O. l. fin. C. h. t.
- 4 De jure Pandectarum declarata censebatur voluntas
vel tacitè *dissent. Charond. ad l. 58. ff. d. V. O.* vel expres-
sè. *Magnif. Dn. Struv. d. exerc. 47. th. 57. Zæf. ff. h. t. n.*
11. Hilliger. in Donell. enucl. d. l. tacitè: cum præceden-
- 5 **T**i obligationi persona nova adjiciebatur, quæ quasi re-
gula vulgaris erat. *Gædd. cit. loc. c. 5. concl. 8. n. 97.* & a-
lios modos enarrat *Hahn ad Vvesenb. in h. t. n. 2. & Cu-*
jac. l. 19. obs. 36. modò expressè contrarium non fiebat.
l. 17. ff. d. reb. aut jud. pos. §. 3. Institut. q. m. t. o. ibique
Schneid.

Schneidvv. n. 10. & 11. Harprecht. nu. 37. Sæhard. ad l. ult. C. h. t. n. 1. Dn. Christian. Lenz tr. de nom. & action. cess. membr. 3. c. 4. n. 4. & 5. Expresse: si adjiciebatur specialiter quod animo novandi interposita esset stipulatio d. l. 58. l. 29. & 31. ff. h. t. Ludvvell. in exercit. ad Inst. disp. 24. th. 7. lit. h. & plures casus, in quibus veteri jure talis assertio necessaria erat recenset Anton. Faber. lib. 3. conject. c. 3. per tot.

Cujacius tamen *ad l. 31. ff. h. t. & Hermann Vultejus in comm. ad l. d. §. 3. ibique Borchold. n. 10. Zœf. ad h. t. ff. n. 11. Horrens. ad l. 2. h. t. Perez. in comm. C. h. t. nu. 6. & Barnabas Briffonius d. tr. de solut. d. l. ea verba; si id specialiter, non Venulei, sed ex Constitutione Justinianea à Triboniano, quem Briffonius ejusmodi flagitia innumera admisisse dicit in libris nostris, translata existimant, à quibus recedunt Tribonianique honori parcendum, & locum conjecturæ non esse relictum affirmant Treutler. in disp. 29. vol. 2. th. 5. lit. f. Hilliger in Donnell. enucl. d. lib. 16. c. 20. l. q.*

Sed cum variæ de stipulantium & contrahentium animo inciderent dubitationes, & interdum conventio anterior superveniente alterâ tolleretur *l. 72. ff. de contr. empt. l. 10. ff. de Prætor. stipul. Hartman Pistor. observ. 221. interdum remaneret & accedens adjiceretur l. 1. §. fin. ff. de stipul. servor. l. 17. ff. de reb. autor. jud. poss. l. 44. §. fin. ff. de Obl. & Act. vel in alteram retentis prioribus qualitatibus transiret l. 46. ff. de V. O. & ita plerumque in obscuro positum esset, quid actum fuisset. Herm. Vult. d. c. 56. Jurispr. Rom. Justinianus novationum nocentia correxit volumina, & veteris juris ambiguitates ressecans sanxit, non aliter fieri novationem, quam si contrahentes specialiter remiserint*

rint priorem obligationem, & hoc exprefferint, quod
secundam magis præ anteriori elegerint. *l. ult. C. h. r. §.*
3. Inst. q. m. t. o. Colleg. Argentoratens. l. 42. t. 2. n. 11. Lenz,
d. tr. m. 3. c. 4. n. 24. Brunnem. ad C. h. r. circa fin. Quæ
12 *sanctio tamen in Curiis Gallia, Tulden ad §. 3. Institut.*
q. m. t. o. Hollandia, Vinn. in n. ad d. §. 1. & Britannia,
VViefenbach. in exercit. 28. thes. 3. cit. l. non attenditur;
Sed cum jura illa localia parum ad nos, hinc posthabita
13 *etiam Gotofredi in not. margin. Carpzovii in Respons. Ele-*
ctor. l. 5. t. 9. Resp. 105. n. 9. & aliorum sequacium in versio-
ne textus d. l. ult. C. h. t. rectè concludendum erit: Nun-
quam hodiè ex conjecturis novationem colligi, sed
contrahentium expressam declarationem desiderari.
Parlador. libr. 2. rer. quotid. c. fin. §. 12. lim. 6. n. 46. Gædd.
d. tr. c. 5. c. 9. n. 103. Fachin. 3. contr. 91. Hillig. in Donell. l.
16. c. 20. n. 20. Bocer. cl. 4. d. 19. n. 101. Perez. in C. h. t. n. 7.
Dn. Struv. d. exercit. 47. th. 57. Alioquin valere nova-
tionem, ne quidem in vim exceptionis. Schneidov. d.
§. 3. I. ibique Ludovell. in exercit. th. 7. lit. S. Fachin. l. 3.
contr. 91. & hanc sententiam tenent Imola, Paulus de Ca-
14 *stro Raphael Cumanus. & communem Jason (it. Schnei-*
devv. d. l.) teste Anton. Gabriel. comm. opin. t. de Novat.
concl. 1. n. 56. Parlador. cit. loc. n. 45. & eam Facultatem
Juridicam Marpurgensem secutam dicit Gædd. d. l. VVie-
fenbach cit. exercit. 28. thes. 3. & novissimè amplectun-
tur Dn. Carpzov. c. Resp. Lenz. d. tr. nu. 26. Hahn ad VVe-
senbec. h. t. n. 6. Dn. Strauch. alleg. dissert. 17. n. 7. Dis-
15 *sentiant Bartol. & Angel. l. 2. ff. h. t. Socinus, qui con-*
trariam moribus receptam asserit, & Matthesilanus,
allegati à Parlador. cit. l. n. 44. Bachov. ad Treutler. d. d.
29. th. 5. lit. f. & de approbatione multarum civitatum
& locorum testimonium affert Vinn. d. §. 3. Inst. h. t. n. 7.
Alia

Alia est opinio eorum, qui affirmare audent hodi- 16
ernâ die equidem per conjecturas novationem non in-
duci, se hoc non procedere in luculentissimis & mani-
festis: *Arumæus 2. decis. 3. n. 21.* Ubi sic in Camera de-
finitum esse, ait, *Schafer. 1. q. 13. n. 21. Giphon. ad l. ult. C.*
h. t. Colleg. Argentoratens. c. l. n. 11. Sed benè hanc li- 17
mitationem respuit, & contrariam sententiam Imper-
rialem esse tradit *Parlador. c. l. n. 46.* & concessio, quod
tunc novatio obtineat; non tamen hoc conjecturis
asscribendum, sed potius evidentix & veritati facti:
Cum neque certam verborum formulam Justiniano 18
mens fuit præscribere, legemque verbis, sed potius re-
bus ponere: & si conjecturæ & præsumptiones ex veri-
simili: *Vvesenbec. in ff. de præf. & prob. nu. 1.* colligun-
tur, & in rebus certis & definitis nullum sibi vendicant
locum, *l. 137. §. 2. ff. de V. O.* quomodo talis novatio à 19
contrahentibus expressè præsumtivè facta dicatur? *Par-*
lador. d. l.

Quam regulam, de expressione voluntatis in cele- 20
brandâ novatione apertâ, & in delegationibus obser-
vandam puto cum *Parlador. eit. l. ubi & sic Legè Regia*
Hispan. constitutum; autor est. nu. 49. & 50. Bertazol. tr.
clausul. cl. 53. gl. 8. p. m. 916. Dn. Carpzov. ad C. 19. p. 2. de
fin. 16. n. 9. & 10. & in Resp. Elector. Resp. 105. libr. 5. t. 9.
Brunnem. in C. h. t. in fin. ibique Sichard. & cum Magnif.
Dn. Struv. cit. exerc. 47. th. 63. quorum & opinionem
confirmavit in suo territorio Serenissim. Elector Saxo-
niæ *decis. novell. Saxon. 64. promulg. Anno 1661.* cui in
hac ambigua & effatu, *Pauli de Castro in l. 11. ff. h. t.*
Cæsareâ indigentis quæstionis decisione præ cæteris 21
contradicentibus, velut Mariæ veraci plus quam Ju-
dæorum turbæ mendaci, credendum & fidendum di-
xerim

- xerim & duxerim cum Virgil. Pingizero, q. Saxon. 41. n. 19. & 23. Reinhard. Rosà in Constit. Saxon. 7. p. 2. num. 1. lit. d.
- 22 In diversam abeunt, Ludvvell. c. l. disp. 24. thes. 7. lit. i. & d. §. 3. Vinn. n. 7. Zœf. ad h. t. n. 16. Perez. in C. h. t. n. 12. Bachov. ad Treutler. d. v. 2. d. 29. thes. 6. lit. a. Hahn ad VVesenb. ff. h. t. n. 8. Gail. lib. 2. obs. 30. n. 7. Moller. ad Const. Saxon. 19. p. 2. n. 1.
- 23 Et omitti nequit hæc declaratio animi à novantibus in pœnali stipulatione : mirificè distant inter se Dd. in decidendo hoc dubio , an nimirum per adjunctionem pœnæ absque expressione mutetur obligatio, & tredecim separatæ numerantur de eo sententiæ , B.
- 24 Frantzck. in exercit. 11. q. 9. Simpliciter negantium turmæ socium se ascribit Fachinaus l. 3. contr. 93. Ludvvell. in d. exerc. ad Inst. th. 7. lit. b. Zœf. ad ff. h. l. n. 12. Gædd. d. tr. c. 5. concl. 7. n. 57. Dn. Strauch. disp. 17. §. 7.
- 25 Briffonius verò distinctionem adhibet , si res ipsa in stipulationem, & si non, venerit. d. tr. de solut. c. de Nov. Zasius l. 1. intell. singul. c. 4. Frantzck. d. l. inter obligationem dandi & faciendi distinguunt per l. 44. §. fin. ff. de oblig. & act. in obligationibus dandi per claros textus l. 115. §. fin. ff. de V. O. l. 4. §. 7. ff. de doli mali except. l. 41. l. 71. ff. pro soc. concedunt, in posteriori negant;
- 26 sed rectè ab iis Gædd. Zœf. & Dn. Strauch. d. l. divortium faciunt. Nec omitti poterit specialis hæc declaratio in novatione per confectionem novorum instrumentorum celebranda: Simpliciter quidem anteriorem obligationis formam in aliam traduci per nova instrumenta videtur; ex l. 57. princ. ff. de administr. & peric. tutor. & eo inclinatur Beat. Dn. Frantzck. libr. 2. resolut. 10. num. 114. Decis. Saxon. Elector. 7. edit. Anno 1661.

1661. per verb. Gegen einer Handschrift. & ita sentit Goto-
fred. ad d. l. lit. G. Perez. in C. h. t. n. 5. Cujac. lib. 19. obs.
36. in fin.

Sed quid de hac facti specie statuendum: Si de-28
positarius vel creditor privilegiarius usuras stipulatus
sit vel acceperit à debitore, an hoc ipso creditum & de-
positum novatum, & prerogativa amissa cenlebitur?
Certè si ex nobilissimorum Jctorum modernorum 29
observationibus petenda responsio, dubium restat nul-
lum, quin affirmativa juri foroque consona declaretur.
Sic de mercede famulorum *Berlich. concl. 64. num. 79.* 30
de pecunia hæreditaria, *Dn. Carpzov. ad C. 28. p. 1. def. 31*
59. & in Resp. Elector. lib. 4. T. 2. Resp. 16. Beuther *tr. de* 32
jur. pralat. p. 2. c. 29. de deposito *Moller. ad Const. 28. p. 1.*
n. 75. & quamvis Beuter. *c. 43. p. 1. d. tr.* fallentiam, quam
tacitè amplectitur *Carpz. ad C. 21. p. 3. def. 16. n. 7.* suggerat, 33
dubius tamen *Berlichius*, eam, si vera esset, auream fore
signandis literis inquit. *d. concl. 64. p. 1. nu. 8.* Sen-
tentia istorum ampliss. virorum his suffulta apparet ar-
gumentis, & quidem 1. sumpto à Dd. quos longo a-34
gmine adducit *Berlich. d. l. n. 7.* autoritate, 2. à ratio- 35
ne *l. 7. §. 2. ff. de pos.* quam exprimit *Carpzovius libr. 4.*
Resp. Elect. t. 2. Resp. 16. n. 15. & C. 28. p. 1. def. 59. num. 6.
ubi dicit per id à qualitate debiti recessisse, & illud fal-
tem tacitè & per consequentiam in mutuum conver-
tisse videri creditorem. 3. ab æquitate, quâ potior est 36
causa ejus, qui usuras neglexit præ alio. *Berlich. p. 1. con-*
clus. 70. num. 13. 4. à diversitate nominum, cum a-37
liud sit credere, aliud deponere. *l. 24. §. 2. ff. de reb. au-*
tor. jud. poss. 5. à confusione rerum, ex quâ absurdum 38
oritur *l. 7. C. de Codicill.* 6. à proprietate mutui, in 39
quod solum usuræ conventæ cadunt. 2. *Gail. 5. n. 1. &*

C 3

7. à de-

7. à decisione legis clarâ *d. l. 7. §. 2. ff. depos. l. 24. §. 2. ff.*
40 *de reb. aut. jud. possid.* Quibus *Dn. Carpzov. Berlicii.*
& *Moll.* ratio hoc loco unice superstructa est; quibus
41 & addi poterit 8. *l. 24. l. 26. §. 2. ff. depos.* & 9. mul-
42 to magis urgens textus *l. 2. C. de jure dom. impetr.* 10.
à confirmatione Serenissimi Electoris Saxon. *decis. 7.*
per v. Wenn aber der Schuldner solche Erbgelder dem
Gläubiger jährlich verzinset etc. so haben sie die Na-
tur und Eigenschafft benebenst dem Recht und privile-
43 gio verlohren/ quam si alibi non ut legislatoris, tamen
ut Doctoris celeberrimi amplecti poterimus, *Sigism.*
44 *Finckelth. obs. I. n. 21.* & II. tandem ab observantia in
foro Electorali, à *Dn. Carpz. d. R. & def. probatâ.*
45 Verùm, cum hic ex mente contrahentium hujus
rei ex parte decisio erit petenda, monente *Bachovio in*
not. ad Treutl. disp. 26. de depos. th. 6. lit. a. & in dubio fa-
ciliores ad negandam, quam inducendam novationem
debeamus esse *Bartol. in l. pen. nu. 3. ff. de prator. stipul.*
& si contractus duo unâ consistere possunt, tunc priori
per posteriorem nunquam censeatur derogatum. *Hart-*
man. Pistor. observ. 221. nu. 9. Nec, quicquam stipula-
tioni, nisi expressè positum, ut contractui stricti juris,
insit. *l. 99. ff. de V. O.* Hoc loco autem nec causam, nec
propositum fœnorandi habeat deponens. *l. 4. ff. de*
reb. cred. nec per acceptionem usurarum semper do-
minium transferatur. *l. 31. §. idem juris. ff. Locati Con-*
46 *duct.* nec privilegia & prælatio usque amittatur: *l. 44.*
§. 1. ff. de administr. & per. tutor. pactumque de accipi-
endis usuris essentiam prioris obligationis non destru-
at, *Bachov. cit. l. th. 6. lit. a.* & remaneat, vereor absque
causa locum legi nostræ *ult. C. h. t.* denegari & contra-
rium verius esse: Facili negotio defensoris obviatur
fun-

fundamentis: & ad 1. respondetur, Dd. secundum al-47
legatas leges intelligi debere. *Berlich. decis. 206. n. 8.* 2.48
legis rationem non esse sufficientem, cum desit expres-
sa remissio, improprietas ipsam de notante voculâ;
quasi. *Inst. de obl. quæ quas. ex contract.* & Carpzovii lo-
cum parum convenire cum iis, quæ extant *l. 5. Resp. E-*
lect. Resp. 105. t. 9. & ad C. 19. p. 2. def. 16. ubi cum Fabro,
errorem Pragmaticorum intolerabilem nuncupat, qui
jure novo ex Verisimilibus & manifestis præsumptio-
nibus contrahi mutationem debiti autumant: sed quæ48
hic ultra fastigium similitudinis & manifestitatis, *sit ve-*
nia verbo, elata & elocata offendunt conjecturam, nisi
quod deponens propter tenue usurarum lucrum do-
minium abjicere, & sua jura profundere; depositarius
verò, in eo, quod magis ex utilitate alterius suæ custo-
diæ committitur; pro exiguo usu ultra insolitum fœ-
noris onus, etiam omne periculum & casus suscipere:
Alius autem creditor privilegiatus supra tædium pro-
rogatæ solutionis pro minutissimo commodo, & qui-
dem vix ac ne vix damni compensatorio, horridam
præconis vocem de bonis sui obæratu debitoris expe-
ctare, & inter chirographarios, *quod plerumque evenit,*
inanis ex altercantium de prioritare coronâ abire ve-
lit, inde eas colligas? Ex æquitate 3. cerebrina non ju-49
dicandum sed legibus. *Heig. p. 1. obs. 37. nu. 12.* nec ini-
quitas committitur hoc loco. *l. 13. §. 1. ff. de injur.* Di-
versa 4. nomina sunt, nec confunduntur, nec 5. res. 50
Obligationis causam principalem, *l. 8. princ. ff. manda-*
ti. initium non postfactum. *l. 12. ff. ad Sc. Maced. & in-* 50
tionem agentium specta. Dinner. tr. de interpretat.
contr. concl. 1. n. 1. contra quam nec locatio nec mutu-
um constituitur, nisi contrahentes tale esse voluerunt.

We-

52 *Vvesenbec. ff. depositi. n. 5.* Nec 6. propria commi-
scentur; Sic rei depositæ usum concedimus, *Schnei-*
53 *devv. Inst. q. m. t. o. rubr. de mutuo. n. 16.* Vel ut illa vel
ejus quantitas reddatur, paciscimur, anne credimur
mutuum potius contrahi? ita videtur: depositum ta-
men est. *Frantzck. exerc. 9. q. 8. n. 3. Vvesenb. d. l. & ibid.*
54 *Hahn in obs. pract. n. 5. Schneidvv. d. l. & ipse Gail. d. l.*
distinguit, inter usuras quoad formam contractus tales
55 & mentales. *n. 2.* Parum stringit 8. cum ipsa *l. 24. &*
26. ejusd. tit. legem contractus servari, & actione depo-
siti usuras peti jubet; quomodo autem contractus ser-
vabitur, vel actio dabitur, si ipso jure obligatio sublata
foret? *Bachov. ad Treutler. d. 26. th. 7. lit. c. & posito;*
56 nec tamen ex his legibus *per l. ult. C. h. t. correctis in*
præsenti materia, in simili cum Fachinæo l. 3. contr. 91.
in fin. determinationem quærendam dixerim. Nec
9. d. l. 2. C. de jure dom. impetr. hoc probat, ubi Impe-
57 rator non clarè decidit, sed videbitur sic, respondet;
poterit & dici illam legem in facto priori directo con-
trario & ita in novatione ex existentia & evidentiâ tali,
loqui, quo evitetur jurium correctio; nec quicquam
facit textus *l. 24 & 26. d. r.* egressionem notissimorum
terminorum depositi & contrarietatem naturæ ur-
gens, cum multa contra naturam obligationis sæpe
58 adjiciantur, salva manente illius substantia. *Dinner. d.*
59 *tr. concl. 8.* & sic in terminis dicitur, si pupillus post pu-
bertatem usuras à tutore acceptaverit, privilegium su-
um non perdit in bonis tutoris venditis. *l. 44. §. 1. ff. de*
60 *administr. & peric. tutor.* Constitutio 10. Saxonica
novissima opinionem hanc magis adjuvat. *per verb.*
oder Sie mit dessen Beliebung Egen einer Handa
Schrifft/ als ein mutuum d. nov. 7. & c. it. Dasß beyder Ans
weis

weisung nicht alleine der *novation*, sondern auch der vor-
rigen *obligation*, *hypothec* oder Verschreibung mit aus-
drücklichen Worten *assret* und *auffgehoben* worden/
gedacht werden solle/ allermassen dieses in *delegationibus*,
so wohl als andern *novationibus*, wosferne dieselben kräft-
tig seyn sollen / *nothwendig* geschehen muß. *novell. 66.*
& II. *Jura non justificantur exemplis*, imò ipso faten-
te Dn. Carpzovio, *Facultas Jurid. Lipsi. & V Vitteberg. 61*
& *Senatus Appellationum Dresdensis in diversum*
abierunt judicium. d. Resp. 16. lib. 4. t. 2. & quamvis il-
lud denique correctum fuerit, alia tamen, (*quam ipse*
refert ibid. n. 16.) *supervenit causa*, & *sententia novis-*
sima non semper est optima. l. 1. princ. ff. de Appell. Et 62
sic in concursu der *Seidelischen* creditoren zu *Allendorff*
pronunciatum memini, Ubi *Gregor. H.* à debitore pe-
cuniæ *hereditariæ* *usuras* *judicialiter*, & *instrumento*
desuper confecto stipulatus erat, ad easque consequen-
das *agros certos utendos fruendos* acceperat, nihilo-
minus, *concurrentibus* *creditoribus* *recessum à pigno-*
re & ære beneficiis *juris nobilitato* *maximoperè & fa-*
stuosè *urgentibus*, *residua* *quantitas* *decernentibus* *Dn.*
Scab. Lipsiens. Mens. April. Anno 1661. *nomen & præ-*
lationem antiquam, *injunctâ* *reddendâ* *ratione* *de fru-*
ctuum perceptione, *retinuit*, *quæ* *sententia*, *interpositâ*
Leuteratione, à *Jctis* *hujus illustris* *Salanæ* *Mens. Febr.*
Anno 1662. *non reformatâ*, *in rem* *transiit* *judicatam.*

Et hæc de formâ *novationis* *essentiali*: *Acciden-*
taliter *ut obligationi*, *inest* *novationi* *Conditio*, *dies*,
modus & accessio. l. 44. ff. de Obl. & Act. Ludovell. in
disp. 24. ad §. 3. Inst. q. m. t. o. th. 7. lit. h. *Conditio 65*
efficax, *quæ* *interponitur* *in ipso* *negotio*, *non post* *con-*
summationem *ejus. d. l. 44. §. 2.* *suspendit* *eam* *usque*

D

ad

ad purificationem. §. 3. *Inst. d. t. l. 8. ff. hic. Vinn. ad d. §. 1. n. 6.* dummodo tempore existentiae adsit persona capax vel vera *l. 14. §. 2. vel ficta l. 24. ff. hic.* si verò conditio necessariò eveniet, pura videtur contrahi. *l. 9. ff. h. t.*
 66 Dies itidem incertus pro conditione habetur *l. 75. ff. de condit. & demonstr.* certus; novationis vires non remoratur. *l. 8. §. 1. ff. h. t.* Modus est vel alternativus
 67 *l. 8. §. 4. l. 26. & §. 2. ff. hic.* vel conjunctivus *l. 26. l. 34. §. fin. eod.* Accessio inest novissimæ stipulationi. *l. 9. §. fin. l. 15. ff. h. t. §. 3. Inst. & l. fin. C. h. t.*

CAPUT VIII.

De

COGNATIS.

- 1 **C**um novatio se habeat instar Jani bifrontis, *Zachar. Setser in not. ad §. 3. Inst. q. m. t. o.* unoque vultu præcedentis pacti corruptionem, altero verò subsequenter generationem præ se ferat, & ita inter contractus & distractus sit intermedia. *arg. à rubr. serie ff. & C. hic Perez. in C. h. t. n. 1.* sequitur etiam ut illa aliis aliàs separatis,
- 2 & invicem contraria illi assimilentur. Ratione liberationis; acceptilatio, solutio & oblatio; ratione obligationis; stipulatio, fideiussio naturam illius proximè accedit: Proprius tamen utroque respectu mora in obligatione faciendi, transactio, jusjurandum, constitutio, litis contestatio, & prorogatio.
- 3
- 4
- 5 Mora vel procacia rei in obligatione faciendi commissa efficit, ut per eam succedat obligatio in id, quod interest: initio enim sic quasi conventum videtur, ut si non fiat, illud verè debeatur. *l. 24. ff. quando dies legat. l. 68. l. 72. l. 87. l. 112. §. fin. ff. de V. O. l. 13. ff. de re judic. cum veteres incivile esse crediderint, aliquem ad fa-*

ad faciendum cogere. *l. 71. princ. de condit. & demonstr.*
l. 45. ff. de Proc. B. Frantzk. exerc. 11. q. 1. n. 8. & in disp.
de oblig. th. 48.

Transactio: nam & per hanc anterior conventio 6
enervatur, novaque interdum constituitur. *l. 40. C. de*
transact. ibique Magnif. Dn. Richter. nu. 8.

Jusjurandum, quod Paulus *l. 26. ff. de jurej.* quia per 7
illud nova actio oritur *l. 30. ff. eod. t. & exceptio contra*
priorem surgit. *l. 9. ejusd. t. ex numero novationum esse*
dixit. *Bachov. ad Treutl. disp. 29. vol. 2. th. 5. lit. e.*

Constitutio; qua quis alienum debitum suscipit. 8
l. 1. ff. de pecun. constit. quo casu etiam anterior remanet
obligatio. *l. 59. ff. de solut. VVesemb. ad illum tit. n. 13. &*
nova constituitur. *d. l. 1. vid. Bachov. ad Treut. v. 2. disp.*
28. th. 5. lit. c. Ernest. Cothman. vol. 2. cons. 1. n. 49. Faber
in C. libr. 8. t. 28. def. 31.

Litis contestatio; per quam anterior actio correo 9
aufertur credendi. *Præctic. Ferrariens. t. 39. in form. li-*
bell. contra plures hered. gl. 6. n. 7. & delegatio celebratur
l. 11. ff. h. t. & in judicio quasi contrahitur. l. 3. §. idem. ff. de
pecul. accedente sententia judicis per text. l. 3. C. de
usur. rei judic. sic fidejussores postea generaliter conde-
mnati pro virilibus, non in solidum tenentur, quia an-
tea aliter obligati erant. *l. 1. & 2. C. si plures una sentent.*
vid. *VViesenbach. cit. loc. & Barnab. Briffon. d. tr. de so-*
lut. cap. de nov. & tunc non tam judicii origo, quam ipsa
judicati obligatio spectatur. *Briffon. d. l.*

Prorogatio: quæ est termini solutionis prolonga- 10
tio, per quam actio prior usque ad tempus concessum
impeditur, & dies concessus stipulationis pars reputa-
tur. *l. 1. §. 2. ff. de edend. quæ si mutatur principalis mu-*
tata videtur, ut fidejussores & pignora inde liberentur;
D 2 in

in qua opinione sunt multi, & quæstionem hinc inde variis adductis argumentis tam ambiguam reddiderunt, ut Cæsareâ indigeret compositione. *Joh. Köppen. decis. 40. n. 3. Berl. p. 2. concl. 25. nu. 2. & specialem constitutionem in foro Saxon. p. 2. C. 19. extorserit.*

CAPUT IX.

De

EFFECTU.

- 1 **E**ffectus novationis consistit in liberatione & solutione; nam qui novat solvisse dicitur *l. 21. §. 3. ff. de annuis leg. Vinn. d. §. 3. I. q. m. t. o.* & sicut solutione sic novatione ipso jure tollitur anterior contractus. *d. §. 3. Inst. l. 31. §. 1. ff. h. t. Bocer. class. 4. disp. 19. n. 103. & in foro mercatorum opponitur, post Bartol. Jason. & alios Robert. Marant. in spec. aur. p. 6. de execut. n. 67. Quod*
- 2 *verum est tam quoad principalia, quam accidentalia. Zæf. ad ff. h. t. n. 13. & C. eod. Perez n. 8. Parlador. d. l. 2. p. 1. rer. quotid. c. f. §. 12. lim. 6. Magnif. Dn. Struv. d. exerc. 47. th. 60. Sic hypothecæ, fidejussores & pignora relaxantur. l. 18. ff. h. t. l. 11. §. 1. ff. de pignor. act. l. 4. C. de*
- 3 *Fidejuss. Althus. Jurisprud. Rom. d. l. c. 69. Hering. de fidejuss. c. 20. §. 3. n. 1. nisi convenerit, ut pignora in nova stipulatione repetantur. l. 11. ff. de pign. act. l. un. C. Etiam ob chirographariâ. l. ult. ff. qui potior. in pign. Dn. Strauch. d. diff. 17. §. 7. Mynsing. cent. 1. obs. 59. & 2. Gail. 30. n. 10. Vinn. d. §. 3. Inst. h. t. VViesenbach. d. l. th. 7. Neguzant.*
- 4 *de pign. p. 5. m. 2. n. 13. Parlador. cit. l. n. 52. sic actio tutelæ & dotis. l. 29. ff. h. t. funebrium expensarum*
- 5 *prærogativa l. 17. ff. quib. ex caus. in poss. eat. separationis indultum l. 1. §. 10. ff. de separat. l. 2. C. de reb. autor. jud. poss. Magnif. Dn. Richter. tr. de jure & privil. credit. c. 1. de jur. separat. nu. 126. & 129. & paratæ executionis be-*
- 6 *nefi.*

neficium. l. 2. C. de execut. rei judic. l. 4. ff. de re judic.
l. 40. ff. de minor. & competentia privilegium in dona-
tore l. 33. ff. h. t. & marito respectu reddenda dotis l. 11
41. ff. de re jud. nec obstat l. 32. ff. solut. matrim. amit-
tuntur, usurarum cursus præcluduntur l. 18. & 29. ff. 12
h. t. poena evitatur l. 15. ff. h. t. l. 113. ff. de V. O. Perez in
C. hic. nu. 8. mora purgatur l. 17. ff. de condict. furtiv. l. 13
72. ff. de solut. l. 8. & 14. ff. h. t. non adversante. l. 31. 14
eod.

Insuper & alter effectus est novæ actionis constitu-
tio l. 2. C. de Execut. rei judic. quo intuitu dicitur con-
tractus Gædd. d. tr. c. 1. nu. 72. Hilliger in Donell. enucl. l.
16. c. 20. lit. f. & transit in eum quoque, qui antea acci-
dentaliter interfuit anteriori obligationi, & jam ab illa 16
liberatus est; Sic procurator, l. 67. ff. de proc. tutor l. 5. ff.
quando ex facto tutoris. administrator Reipublicæ l. 3.
§. 2. C. de Administr. rer. ad civit. pertin. licet finito of-
ficio, adhuc ut principalis convenitur. Sufficit au- 17
tem ut hic novus contractus vel civiliter vel naturali-
ter teneat. §. 3. Inst. q. m. t. o. ibique Vinn. n. 1. D. Struv.
cit. l. thes. 59. & parum refert, si plures adsint causæ fina-
les, utra consistat. Everhard. in Loc. top. loc. à contrario.
82. n. 19. Notandum etiam hoc loco venit, quod 18
ea, quæ in novationem deducuntur, qualitatem & na-
turam anteriorem penitus amittant, novamque indu-
ant essentiam, & si in illa conventionem, loco accessorii;
hæc principalis nomine veniant: Veluti si alius valor 19
est monetæ, tempore obligationis antecedentis, & alius
tempore novantis, tunc tempus novationis erit inspi-
endum, & secundum illud solutio præstanda. Berlich.
decis. 153. ubi tradit sic à Jctis Lipsiens. pronunciatum, &
memini paucis abhinc septimanis Mense August. anni in-

stantis itidem in Curia Provinciali Electorali Lipsiensi ob-
servatum fuisse, in causa Maria G. à L. vidua superstitem
hered. contra nobilissimum A. B. à B. quod & requirit in
foro Saxon. Electorali, das Churfürstl. Sächs. Mandat we-
gen der reduction, S. und so viel erstlich etc.

- 20 Vel, si Titius Cajo 1000. fl. & tot loco interesse de-
bens, hoc Titii nomen Cajo per novationem dele-
gat Sempronio creditori suo, quorum etiam exolutio-
nem Titius promittit: tunc si in mora est, tenetur ulte-
rius de usuris, usque integram summam sortis illæ a-
scendant & in quantitatem 4000. fl. excrescant. Quod
schema in terminis ponit, & sic in hac alma à Collegio
Iuridico judicatum, sibi que à Magnif. Dn. Struvio sen-
tentiam communicatam fuisse refert, Dn. Otto Phi-
lipp. Zepper. in discurs. jurid. decem illustr. materiar. tit.
de anatocism. 9. n. 39. quod multo magis procedere exi-
stimat B. Frantzkius Wenn der Schuldner neue Brieff und
21 Siegel ausgeantwortet, id est, ut se ipsum explicat, alias e-
nim ex nuda confectione novorum documentorum id vix
evincitur, qua magis ad facilem probationem, quam essen-
tiam novationis pertinet. l. 4 ff. de fid. instrum. si novatio
celebrata sit, lib. 2. variar. resolut. res. 10. n. 114.

CAPUT X.

De

CONTRARIIS.

- 22 PERSPECTIS causis novationis constitutivis jam con-
cludendo & destructivas perlustremus. Destru-
tur novatio vel quatenus est in fieri, quod improprie
dicitur; cum privatio præsupponat habitum. princ.
Inst. de Libert. l. 208. ff. de R. J. & accidit facillime, per
abstra-

abstractionem caularum constituentium, *Aristot. in
top. & Ulpian. l. 35. ff. d. R. 7.* sic destruitur vel oriunda
cohibetur potius ex defectu formæ. *l. 14. ff. h. t.* quod
obstaculum est firmissimum. *Vant. de null. process. c. 1.
n. 14. materiæ. l. 5. l. 24. l. 31. ff. h. t. Bachov. d. d. 29. th.
5. l. c. vel subjecti recipientis. l. 14. §. 1. ff. hîc. vel finis.
§. 3. Inst. d. t. & l. 1. ff. eod. Hilliger in Donell. c. l. lit. d.*

Quatenus est in factio, seu contracta, tunc eadem 23
variis ex causis annullari vel tolli poterit, inter quas
eminentiores sunt; dispositio legis prohibitiva ut in
l. 22. ff. solut. matrim. & in obligationibus minorenni-24
um *l. 20. ff. h. t.* Læsi immodica *l. 5. C. de dol. dolus 25
illi dans causam. l. 22. ibique Gotofred. in l. d. ff. solut.
matrim.*

Exceptio in factum, si filiusfam. mutuam accepit 26
contra Sctum Macedonianum pecuniam, & paterf. fa-
ctus animo novandi ejus solutionem stipulatus est per
ignorantiam *l. fin. ff. ad Sct. Maced.* iecus si scienter.
l. 2. C. eod. t. Periculum, ex pacto in debitore rema-27
nens, etiam efficit, ut creditor non obstante novatione
eundem conveniat. *l. 45. §. 7. ff. Mandati.* Item resti- 28
tutio in integrum. *l. 27. §. pen. l. 50. ff. de Minor. l. un. C.
de reput. Caspar Manz. tr. de Rest. in integr. t. 2. nu. 227.*
quo casu & in eum statum quo antea erat prior obligatio
quoad creditorem, res recidit. *Manz. d. l. per d. l. fin.*
Actio de dolo. *l. 5. C. de dol.* Actio in factum, si ab eo 29
læsi erimus, quibus reverentiam aut obsequium debe- 30
mus. *d. l. 5. C. de dol.* Actio rescissoria; si mulier con- 31
tra Sctum Vellejanum alienam suscepit obligationem
& resilit, creditori in priorem debitorem & fidejusso-
res conceditur. *l. 16. C. ad Sct. Vellejan.*

Tan-

Tantum : Congruè materia socia delegationis
adderetur, sed cum angustiis pagellarum nec inclu-
di poterit, nec animus, propositum transgredi, tulerit,
subsisto, illamque futuræ, DEO & die permittente
disputationi consecro. Domino nostro JESU
CHRISTO, unico omnis reatus novatori, qui animo
per sacrosanctam incarnationem, verba vitam
& mortem claritate clarius specialiter expresso, ex-
promissor nostra suscepit debita, poenam, quam æternam
dilacerationem & dissecationem cruentæ duarum
tabularum leges, non solvendo existentibus, atrociter
minitabantur, sustulit, & præstita solutione, plenissimam
liberationem & securitatem nobis paravit, illi, inquam, cum Patre & Sacros.

Spiritu sit

LAUS, ET HONOR, ET
PERENNIS GLORIA!

Missi

Mist des Edlen Schröters Ruhm
Euch mein Freund/ Minerva Bruder/
Iho selbst mit begleiten
Zu der Pallas Eigenthum/

Daß ihr könnt überschreiten
Helikons gebüschte Höhen/
Auff dem Gipffel bleibet stehen?
War dieses der Magnet/
Der Euch ihm sich angezogen
Nach der grauen Ewigkeit/
Daß Ihr mit Ihm überwogen/
Was man hält vor Endligkeit
Rechnet zu der Nichtigkeit?
War diß der Paß-Brieff diß
Wornach Ihr stets gestrebet
In der Chariten Schoß?
So habet ihr erlebet/

Geschlossen auff das Schloß
Des theuren Pindus Pforten.
Zeiget nur frölich das theureste Siegel
Unser beschrienen Musen-Schaar
Reichet des Schröters stersgrünende Flügel/
Welche nicht zwinget das Parcen-Paar/
Wird Euch der Zynthius gerne zulassen/
Daß Ihr den Palmenbaum möget anfassen.
Seht wie die Pallas doch selbst so eilet/
Windet den ewig-stets-grünenden Kranz.
Klio auch gleichfalls sich gar nicht verweilet/
Führet Euch zu dem vergötterten Tanz;
Wil Euch das theure Zweig selbst herreichen
Euren Ruhm mit den Chariten vergleichen.
Ey nu so eilet und holet die Krone/
Die euch erworben eur saurer Fleiß

E

Rehe

Nehmet Sie als zum verdieneten Lohne
Vor den vergossenen heißen Schweiß/
Daß Euch der Fama geflügelte Wagen
Möge bis über die Sternen hintragen.

Welches dem Urheber dieses Werckes/als sel-
nem vielgeneigten Hn. Tischgenossen/hoch-
werthen Freunde zu Ehren eilfertigst mit
schuldiger Feder entwerffen wollen

Stats Victor von Mandelsloh / Eq. Br.

Zeh da der Silber-Sternen Schluß
Mich führt in abgelegne Gränzen/
Die nicht von hiesiger Sonne glänzen/
Und da ich Abschied nehmen muß
Bey dem drey-fach-bestromten Eünden
Traff mir gewünscht das Glücke zu
Dich hier/ O Bruder-Freund/ zu finden/
Wo Iebus herrscht in stolzer Ruh.
Was ist's was man allda beginnt?
Fragt ich/ wie wilt du erwan besser
Dich lehen an dem Kunst-Gewässer
Das von dem Pferde-Brunnen rinnt?
Wie wilt du forschen in den Schrifften
Die auffgesetzt Justinian
Sich Sterbens-freyen Ruhm zu stifften?
Nein: Darum ist's wohl nicht gethan.
Nein: Leipzig das dir war geneigt
Mit seinen keuschen Kastalinnen
Hat dir auff deren heiligen Zinnen
Diß meistens reichlich zugericht.
Ey andre sich geschickt zu hören
Was Themis ihnen vorgebracht/
Da hattest du die theuren Lehren
Gefasst und eigen dir gemacht.
Dein Zeugnis wird durch sich bewährt:
Wo der Astoren Wage theilet!

Und

Und wo mit Blut und Glaten heilet
Die Frevel-That ihr Rächer-Schwerdt;
Do ist durch dich hindurch gedrungen
Die Unschuld die fast war gericht.
Hingegen mancher auch gezwungen
Zu leisten was Ihm hieß die Pflicht.
Dein kluger Kiel und treuer Rath
Hat deinen Ruhm entdeckt vermehret
So daß wo man den Purpur ehret
Man dich dadurch erkennet hat:
Dem seiner Ahnen Preis erhoben
Der/ und Menalkas ehret dich/
Auch melden selbst die schönen Proben
Die du gethan/ in Städten sich.
Und dieses gibt genug an Tag/
Daß du vielmehr geschickt zu sagen/
Was Rechrens sey als nachzufragen/
Und wann ichs kühnlich sagen mag
Was du noch wilt verschwiegen wissen
Du kömst zur Themis Hoffstatt her/
Um das dieselbe zu begrüßen
Was künfftig seyn wird dein Begehr.
Was sich ein andrer wehlt zur Braut/
Das ist bey dir ein neuer Tittel
Und was ein andrer braucht vor Mittel
Dadurch Er zu erlangen traut/
Die Liebe seiner Liebsten Lieben
Das ist bey dir die Ankunfft hier
Es were sonst wohl nachgeblieben
In fall geseht die Ehrbegier.
Die Themis blickt dich lächelnd an/
Wo täglich ihre Priester lehren
Da lässest du dich rühmlich hören
Sie hat ein Wohlgefallen dran:
Glück zu wünsch ich/ und daß empfangen
Du machtest bald das Ja-Wort gar

Wenn

Wenn du's begehrest! Dein Verlangen
Das reiche selbst der Himmel dar.

*Hac infucati affectus testandi gratia Dn. Autori hujus
disputationis, Advocato apud Leucopetraeos bila-
rioris fama Amico suo integerrimo & nuper for-
tuito Jena viso, retromittebat è Lipsiâ*

Johann Ernst Rodrig, Itineri versus
Italiam accinctus.

Wie hör ich/ wie kömst du auff Deliens Anen/
Die Werke der schönen Samenen zu schauen.
An unserer Saalen klag-plasschernden Flut?
Wie meinst du/ Herr Bruder/ hier wieder zu finden
Die frölichen Stunden/ die unter den Linden
Uns reichte die jährliche Parde zuvor?
Du fehlest/ wo dieses seyn deine Gedancken/
Man findet nicht solches in hiesigen Schrancken/
Hier seyn uns die Götter der Freude nicht gut/
Hier giebet Jachus unfreundliche Blicke
Und Zeres und Nereus die haben ein Haus/
So ist auch was Zyperis von Göttern erfischet
Fast meistens in Meissen zur Pleiße gewischet/
Was aber der lahme Vulcannus gestiftet
Dasselbe das ist wohl: Und anderer Giffte
Welcher der Jugend die Tugend entziehet
Derselbig ist längst verweisen allhier.
Hingegen so strahlen in pralender Zier
Das löbliche Wissen die liebliche Kunst
Und heben hoch ihre Liebhaber empor.
Auch dieses wird einzig dir lieblich geacht
Und weiset im Fleiße mit Preise sich aus/
Weil selbst dein Wesen die Themis ansiehet.
Wohl Bruder ich wünschete mit treulicher Gunst
Und günstiger Treue daß balde du mögest
Erhalten bey solcher die purpurne Pracht
Und wornach du selbst den Belieben sonst trägest.

E. B. M. P. L. & J. U. St.

ULB Halle

3

005 132 592

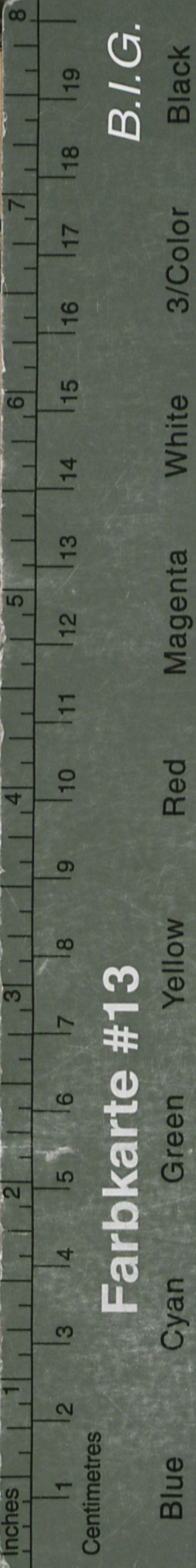

VD 17

B.I.G.

Farbkarte #13

F. 19. num. 18. 143
JURIDICA *219*

IONE *23*

EDICTA,
TE GRATIA
1663, 22
a
in Ordine in hac Illustri
mittente,

nsultissimo atque Ex-
no
FRIDERICO

TARIO IN *Wi*
SSORE CELEBRATISSI-
MERITISSIMO, FACULTATIS
ALIS ET SCABINATUS

VISSIMO,
EPTORE AC HOSPITE
COLENDO,
proponit
onsultorum
embr.

LXIII.
VEISSENFELSA.

VERTHERI.

RIED
RS.
LIE